

חג ביום אבל

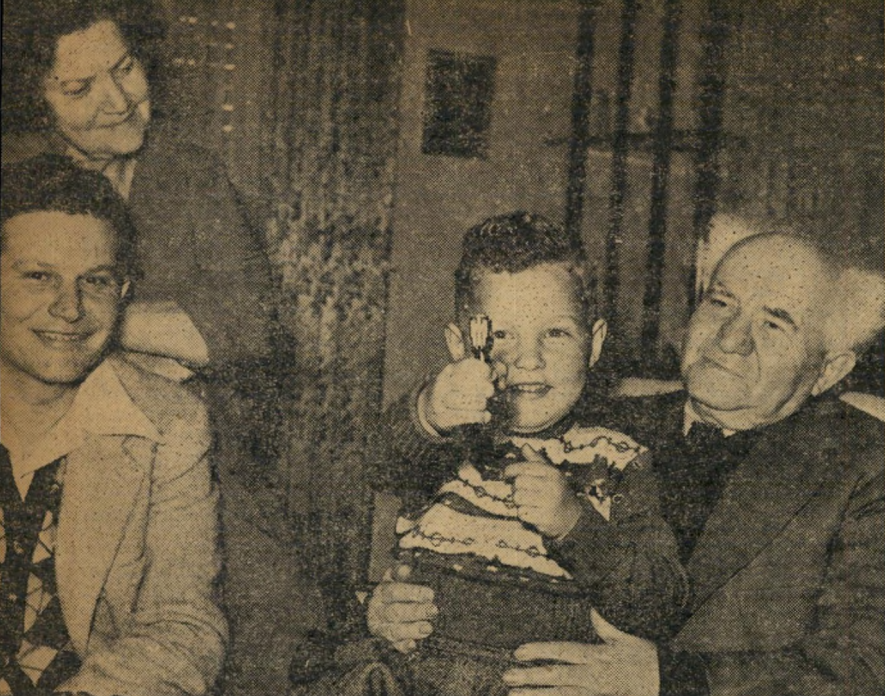
תשורת משמחותלבב הביאה אתה ה' שבוע פולחן בן-גוריון בסירה ביישובי פרוודור ירושלים: היא גשאה בידיה שני סלי-צירים מלאים ברכות, חילקה אותן בגני הילדים של יישוביה-העולים... כאשר ביקר רה השבוע אצל הסופר שמואל יוסף עגנון חבורת ידידים שנטלה לידיה יוזמה לארגן את חגיגות יובלו השבעים, הסביר עגנון למבקריו כי יומהולדתו הוא יום פסול למסיבות, מאחר שהוא חל ביום האבל על חורבן בית-המקדש, התשעה באב. לא לחינם נולדתי בתשעה באב, הסביר עגנון, הבסחתי עצמי מראש מפני מסיבות יום הולדת... כאשר נולד השבוע, לאחר שבע שנות נישואין, בן שש למשורר אורי צבי גרינברג בן ה-62 ולאשתו עליזה, הסביר המשורר לכונריו: בימי השואה השמדו באירופה קרוב למאה נפשות מבני משפחתי. אני סבור שכל אדם צריך לעשות מאמץ על-מנת להחזיר לעם בניו כמספר הבנים שנגזלו ממנו בידיים טמאות... ה' מלחין, המנצח והצליט הצרפתי פול טורן פלייה חזר בו סופית מכונתו להשתקע בישראל, כתושב קבוע של קיבוץ מעברות בעמק-הפר. כך מסתבר מידיעה שהגיעה השבוע מפאריס, בה נאמר כי טרסליה נ' מנה לפרוספור בקונסרבטוריון של פאריס... כאשר דנה הכנסת בחוק ה' עיבון, נזכר ח"כ חרות יליד ירושלים ד"ר בנימין אבניאל כמנהג קבורה ירושלמי מיוחד במינו: כאשר קוברים את המת ומת' חילים לשפוך עפר אל תוך הבור, אומרים אליו תחילה: "אנו מבקשים את סליחתך, אבל אנו נוהגים כך כמנהג ירושלים."

★ ★ ★

חייו של סוכן לא-כפול

המקום הראשון אשר אליו הלך סגן המפקח הכללי של המשטרה עמוס בן-גוריון לאחר פירסום פסק-הדין במשפטו נגד שורת המתנדבים, היה ביתו של ישעי' ירו (ש"י קצין) וירקוני. במקום ערכו המסובים לגימת קוניאק הגונה, שהסתיימה בנשיקה מצלצלת שהעניק עמוס לאשת י'

דידו הזמרת יפה ירקוני... במצב רוח זועף הרבה יותר היה השבוע המפקח הכללי של המשטרה יחזקאל סהר, שנראה ימים מעטים לאחר פסק-הדין כשהוא מקנא ל-כבודו של החוק בצורה מוזרה. באמצע משטרתית, כדי לרשום בעצם דידי דו"ח על עבירת תנועה לנהג שנסע לפניו... בהפ' סקה במשפטו של יעקב חרותי, גיגש אחד העתונאים אל העד דן זרניצקי, איש הש.ב., ושאל אותו אם הוא עומד ללכת בדרכי עד קודם, איש הש.ב. אריאל אורי אשורלי, שאותו סידר הש.ב. בעבודה במכרות הנחושת בתמנע. האם גם אתה עומד לעבוד בתמנע? שאל העתונאי. השיב זרניצקי ברצינות עמוקה: לא, כי אני לא סוכן כפול... מקרה לאגעים אירע בפאריס לשחקן הבימה שלמה בר-שביט, כאשר החליט למתוח את אחד ה' מלצרים הפאריסאים וקרא לעומתו בצר' פתית טוטפת: הגש לי בבקשה ברישביט מטוגן. המלצר לא התבלבל, השיב מיד בעברית צחה: ברישביט מטוגן אין לנו, אבל מבושל יש. התברר, כי היה זה יורד מישאל, שהכיר היטב את פרצופו של בר-שביט עוד מן הימים בהם הופיע בהצגת בערבות הנגב... בעל אוסף האוטוגרפים והפורטרטים אברהם שרון, הטוען מה שנים רבות כי היישוב בישראל מנהל את חייו בפורנות יתירה ומויקה, החל לאחזרה לשלוח לדידיו מכתבים על גבי פיסות נייר קרועות וקרטונים של קופסות סיגריות שנתרקנו, לצורך היסכון. הסביר שרון: זאת היתה גם הסיבה העיקרית שבגללה החלפתי את שם משפחתי משברון לשרון - כדי שהחתימה תהיה קצרה יותר ולא תתפוס כל כך הרבה מקום על הנייר... בקיבוץ נען, המשק הראשון של הנוער העובד, נער-כה בימים אלה מסיבה ליובלו של משורר הנוער העובד אברהם ברודים. רשותי הזכרונות ניתנה לח"כ אחדות העבודה יש' ראז גרילי, שסיפר כי בימים ההם היה הנוער העובד כולו חבורה קטנה של נע' רים, שנהגו להתכנס בערבים על שפת-הים. באותם הימים עבד ברודס כטיח, ובערבים נהג לקרוא באוזני החבורה משיריו.

התמונה שעוררה את זעם בית-המשפט: בשיא המשפט הצטלם דוד בן-גוריון באופן הפגנתי עם עמוס ובנו, אחרי שהוזמנו צלמי-עתונות. השופטים מצאו שהדבר פסול, אך לאחר מכן מתקו את הפיסקה אשר ציינה כי הדבר "לא היה מן הטעם הטוב."

1. עמד אובד עצות מול המיסמכים שנמצאו בתיקיו והוטחו בפניו. צירוף כל הנוסחות הגמישות הללו, בי תוספת המתיקה, אין לו אלא משמעות סבירה אחת: יחזקאל סהר לא אמר את האמת, שעה שנשבע לעשות זאת. קביעה מפורשת זו, בצירוף כל תיאורו של המפקח הכללי, נגעה לא רק לו. באופן אוטומטי לא יכלה האחריית שלא לחול על כל הקבוצה של מרעים קרובים, שהת' קבצה במשך תשע שנים תחת כנפיו של המפקח, ושסיעה לו בקשר-שתיקה, שעה שהשמיע את כוביו בעתונות, ואחר-כך בבית המשפט.

★ ★ ★

פסקדין בכל בית

אפשר היה להניח כי למחרת פסק-דין, אשר זיכה את עמוס בן-גוריון בסכום ניכר של פיצויים, תשלוט הרינה באולמות המטה הכללי של צמרת המשטרה, ואילו המבוכה והדכאון ישתלטו במחנה מגלי השחיתות.

המציאות היתה הפוכה. כעבור שעות מעטות, עת מלאו המשמעות של פסק-הדין חדר ללבבות הנוגעים בדבר, ירד דגל מצב-הרוח לחצי תורן בבניין שלידי פטי-הרכבת בתל-אביב. הפרט עמוס בן-גוריון נשכח, ודיעה אחידה כמעט של כל הציבור, על כל זרמי, תבעה טיהור יסודי של המשטרה.

בהפגנה כמעט חסרת-תקדים בארץ, הת' לכד רובה המוחלט של העתונות הישראלית, תבע את סילוקו המיידי של יחזקאל סהר, ואת קבלת המלצת השופטים - למנות ועדת-חקירה ציבורית לשינוי פני המשטרה כולה.

סערה זו לא היתה חסרת-הגומור. כאשר נדחף משה שרת לתוך הויכוח, הסתמך על תיקון-הטעות הכובש של הארץ. טען טענות מפולפלות שהופרכו לחלוטין עוד לפני שפורסמו. סהר עצמו טען שלא יתפטר לפני שיובר עירעור (אם יוגש), והממשלה דחתה את ההכרעה באמתלה הקלושה שאין לה עדיין טופס של פסק-הדין.

יתכן שמעולם לא קרה עוד שפסק-דין של בית-משפט, שבאופן פורמלי הוא לטובת צד אחד, יתן דחיפה מוסרית עצומה כזאת לצד השני, אף מבלי שהתכוון לכך. פסק-הדין של השופטים נגש עם פסק-הדין של הקהל, שהיה מוכן קודם לכן. המשפט נערך בכל בית, סיכם מצב זה בשעתו כתב של הבוקר. עתה נחרץ גם פסק-הדין בכל בית.

האזרח פתח בכל בוקר את עתונו תוך צפייה לידיעה שתבשר לו כי המפקח הכללי סולק.

זה היה השכר האמיתי של אותן קבוצות קטנות שיצאו לפני שנים, למערכה הגדולה לטיהור המדינה מכפנים. שורת המתנדבים, העולם הזה, שמואל תמיר ועוזריו, וכל אותם מאות אזרחים שהרגישו חובה לבלבם לתת יד וסעד למערכה נועזת זו של המעטים נגד מיבצר הכוח המנגנוני, נזכרו השבוע לדעה, בנסיבות מיוחדות במינן, כי הנצחון האמיתי במערכה זו היה לצדם שלהם.

(המשך מעמוד 7) השורת בצמרת המשטרה (ראה עמודים 5-3). עד כמה מגיע הריחוק מן המציאות הזאת בלב השופטים מעידה הפיסקה בו טוען פסק-הדין כי חברי השורה יכלו ל' התלונן על עמוס בפני סהר, או על סהר בפני שרה-משטרה, וכי היתה תקוה כלשהי שתלונה זו תשא פרי.

כל אדם המצוי בעניני המשטרה יודע כי פסקידין של שרה-משטרה הוא פיקטיבי, וכי איש כמו סהר לא יכול היה מעולם להשליט את רצונו (לו היה כזה) על עמוס בן-גוריון. עובדות אלה, שבמהלך המשפט שיכנעו לחלוטין את מרבית הציבור, לא מצאו להן מסילה אל הכס הרם של ה' משפט.

מכיריו של עמוס בן-גוריון, ידידיו ו' יריביו כאחד, רחוקים מן האשליה שהוא בחור טפש, נאיבי, אטום-מוח או תלוש מסביבתו. להיפך, עמוס בן-גוריון הוא צעיר בעל מידה גדושה של שכל ישר וחוש התמצאות. הופעתו על דוכן העדים בוודאי אינה משתווה עם הדמות המצטיירת בפסק-דין, כקורבן פאסיבי של ידידיו-מכשיליו. לכן לא עמדו המימצאים של בית-המשפט, במה שנוגע לעמוס בן-גוריון, בפני הבקורת ההגיונית של דעת-הקהל.

★ ★ ★

ידקוט הכוזבים של המפקח

ב אינסטינקט בלתי-טועה עבר האיש ברחוב מקסעים אלה של פסק-הדין, היוו אלה החלקים בהם מתח בית-המשפט ביקורת על מהות צמרת המשטרה.

עם כל רצונו לנקוט לשון נקיה, לצמצם עד למינימום ההגון האפשרי את מסקנותיו, לא היה מנוס לשלוטת השופטים, שהוציאו פסקדין מוסכם אחיד, מלהתריע נגד כמה מן העברים הבולטים ביותר שנחשפו בבית המשפט. אפילו מינימום קיצוני זה מצטרף לכתב-אשמה, שהיה בו כדי לקעקע את יסודות הצמרת הנוכחית של המשטרה.

נקודת-המוקד של הווקעה זו היתה האיש אשר הופעתו בדוכן העדים זיעזעה את הארץ על כל חוגיה: יחזקאל סהר. האיש שהכחיש במצח נחושה את כל גילויי ה' שורה והעולם הזה, שנתן את הגושפנקה שלו למסע-ההשמצה היחיד-במינו של המג' גגון הממלכתי נגד מגלי השחיתות, גשבר לחלוטין בחקירת שתי-עורב של שמואל תמיר. זאת היתה, למעשה, התוצאה המרעושה ביותר של המשפט כולו.

"הופעתו של המפקח הכללי היה בה משום טרגדיה" רעמו השופטים בפסק-דינם, ואי אפשר היה להשתחרר מן ההרגשה שעצם הצורך לקבוע זאת היה בו משום טרגדיה גם עבור השופטים, שלא ששו לקראת זה. ובעוד אשר מחקו את הנוסח המוצע, שסחר למה שיקר, קבעו במפורש "עדותו של סהר עמדה בניגוד למציאות" כי "ניסה בעדותו לחסות על שגיאותיו על-ידי הכחשת עובדות",

פסקי השבוע

- ראש הממשלה דוד בן-גוריון, בהתמררו בישיבת מרכז מפא"י על התנהגותה של מועצת פועלי חיפה שבביתת אתא: "אנו יודעים מהן התופעות הספונטאניות והזעם הספונטאני בחיפה!"
- ח"כ מפא"י יוסף אלמוגי, בשיחה עם בן-גוריון באותו עניין: "בחיפה קוראים לי קצין ולא מזכיר מועצת הפועלים. וכשבאים אל קצין ואומרים לו להיכנע, לבגוד או להתאבד - הוא בוחר בהתאבדות."
- נשיא ההסתדרות הציונית ד"ר נחום גולדמן, על היחסים בינו לבין בן-גוריון: "מעולם לא היו היחסים האישיים ביני לבין ראש-הממשלה טובים כפי שהם כיום. הגענו לידי הסכם גם על העובדה, שיש דברים שאין בינינו הסכם עליהם."
- הרמטכ"ל רביאלוף משה ריין, בחיזוק על ספר-שיריו החדש של נתן אלתרמן עיר היונה: "יש שלושה סוגי משוררים - גרועים, בינוניים וטובים. לגרועים או אומרים - אל תכתוב. לבינוניים או אומרים כיצד לכתוב. ולטובים או יכולים להרשות לעצמנו להציע על מה לכתוב."
- ח"כ חרות אליעזר שופטק, בישיבת ועדת העבודה של הכנסת: "אני מבקש את רשות הדיבור כדי לעשות סקנדלוז!"
- המפקח הכללי של המשטרה יחזקאל סהר, לאחר שיושב ראש אגודת העתונאים הירושלמית, כתב מעריב ברל קוראלניקי, בירך אותו בבואו להצות על רשמיו מחניית אינטרפול וציין עם זאת כי פסק-הדין במשפט עמוס בן-גוריון יחייב לשינויים במשטרה: "אתה עובר על לאו מפורש - שבבית התלוי אין מדברים על חבל."
- סגן-ראש דינה וורת, בפנותה לחיילות צעירות שסיימו זה עתה את תקופת טירונותן: "תפקיד הבנות בצבא הוא להעלות את המוראל לחיילים הקרובים ולהעניק להם רוח נשית."
- הסופר זלמן שניאור, עם שובו החדש לישראל: "בהגיעי לגיל 20 באתי לכלל הכרה שאם אין ברצוני למות ברעב ולהיות נדרס על-ידי כל גס-רוח, עלי להיות קסמן ופגען ותקיף ואפילו גס-רוח, כי אחרת לא יהיה לי מנוס מכך שאחינו בני ישראל ירקדו לי על הראש."
- הסטרונט יוסף יחיא, איש כפר טייבא, בפגישה רעים-יהודית-ערבית במועדון מפ"ם צחצח בתל-אביב: "לבוגרי האוניברסיטה העבריים החוזרים לכפרים קוראים בשם מוהנדסים, משום שכל מה שהם עושים בסיום הלימודים הוא למדוד את הרחובות הלך ושוב."
- הכוכבת אווה גארדנר, על האופנה החדשה של כריסטיאן דיור, לפיה על השמלה לכסות את השוקיים: "זוהי אופנה הולמת לנערות בעלות רגליים מכווערות. הרגשתי היא, שרגלי נשים הם דבר יפה."
- השחקן רוד שטייגר, על הנוסח התוקפני החדש של המשחק בסרטים: "האופן שבו אנשים מועטים איש את רעותו על המסך כיום איננו ביטוי של אהבה כלל וכלל. גם גורילה יכול לנשק באותו אופן."
- המשורר הצרפתי ז'אן קוקטו: "רעיונות חדשים יכולים לפלס לעצמם דרך בהצלחה רק אם היו דומים לחליפת-גברים מהזרות - עליהם להיראות כלפי חוץ, כאילו אינם חדשים כלל."
- השחקן וולטר סלואן: "אשה מסוגלת לשלם חמישים ל"י כדי לרכוש שמלה תחתנית מהודרת - ואחר-כך עוד להתרגו אם היא נראית."